

Dziesięć lat działalności Studenckiego Koła Naukowego „Judaica”

DOI: 10.25951/11141

Studenckie Koło Naukowe (SKN) to działające w obrębie danej szkoły wyższej organizacje zrzeszające studentów i doktorantów. Głównym ich zadaniem jest szeroko pojęta działalność naukowa wpisująca się w profil uczelni lub wydziału. Praca w kołach umożliwia młodym naukowcom nabranie doświadczenia, poszerzanie zakresu zainteresowań, pogłębianie wiedzy, a także wymianę opinii w gronie rówieśników.

Celem niniejszego sprawozdania jest omówienie działalności Studenckiego Koła Naukowego „Judaica” – jednej z najaktywniejszych organizacji studenckich, która w latach 2012–2023 funkcjonowała w murach Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Za bazę źródłową artykułu posłużyły statut koła, coroczne sprawozdania z jego działalności, a także artykuły i inne publikacje zamieszczone na łamach czasopism naukowych.

Studenckie Koło Naukowe „Judaica” zainauguowało działalność w roku akademickim 2012/2013. Dokładna data rejestracji koła to 29 sierpnia 2012 r., należy jednak pamiętać, że prace nad jego utworzeniem rozpoczęły się kilka miesięcy wcześniej. Bezpośrednim impulsem do założenia SKN „Judaica” było seminarium naukowe, w którym udział wzięli studenci Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego oraz grupa studentów reprezentująca Kibbutzin College of Education z Tel Avivu. Wydarzenie, które odbyło się 23 marca 2011 r., było poświęcone historii kieleckich Żydów, a także kwestii nauczania o Holocauście. Po obradach uczestnicy udali się na wspólną wycieczkę po Kielcach, w czasie której zwiedzili m.in. Muzeum Historii Kielc, budynek dawnej synagogi oraz cmentarz żydowski na Pakoszu. To właśnie podczas tego spotkania narodził się pomysł stworzenia koła naukowego, którego członkowie zajmowaliby się historią Żydów w Polsce, a także relacjami polsko-żydowskimi. W tym miejscu należy zaznaczyć, że w Instytucie Historii nie brakowało studentów, którzy podejmowali wspomnianą tematykę, ale ich praca miała charakter indywidualny (nie byli zrzeszeni w żadnej organizacji).

Inicjatywa utworzenia koła spotkała się z aprobatą władz Instytutu Historii UJK. Opiekunem naukowym została dr hab. Edyta Majcher-Ociesa, która nie tylko dzieliła się wiedzą, czuwała nad poziomem merytorycznym prac studentów i wspierała ich w działalności naukowej, lecz także aktywizowała środowisko i inicjowała nowe działania. Funkcję przewodniczącego koła pełnili kolejno: Michał Brzoza, Dominik Flisiak oraz Damian Kozłowski.

Od początku funkcjonowania SKN „Judaica” była kołem o profilu ściśle historycznym. Choć w ofercie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego brakowało studiów judaistycznych, to wkrótce po rejestracji koła prace w nim rozpoczęło blisko 30 studentów. Oznacza to, że „Judaica” była w tym czasie najpopularniejszym kołem naukowym w Instytucie Historii. Tym, co wyróżniało ją na tle pozostałych kół naukowych Instytutu Historii, był fakt, że zrzeszała studentów zajmujących się różnymi epokami historycznymi. W gronie członków znajdowali się zarówno mediewiści, historycy epoki nowożytnej, jak i osoby prowadzące badania dotyczące dwudziestolecia międzywojennego. Przez cały okres funkcjonowania koła podstawę jego działalności naukowej stanowiły spotkania odbywające się średnio co 3–4 tygodnie. Na każdym ze spotkań wybrany wcześniej referent przygotowywał odczyt, po którym odbywała się dyskusja.

Do podstawowych zadań SKN „Judaica” należało:

- pogłębienie dotychczasowej wiedzy i zainteresowań dotyczących historii i kultury Żydów, ze szczególnym uwzględnieniem diaspory żydowskiej w Polsce,
- organizacja konferencji i seminariów oraz udział członków koła w konferencjach odbywających się w innych ośrodkach naukowych,
- popularyzacja naukowych osiągnięć członków koła poprzez publikacje naukowe,
- aktywne wspieranie projektów realizowanych przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach,
- szerzenie koleżeńskej atmosfery wśród członków koła, sprzyjającej wymianie poglądów i pracy naukowej.

Głównym celem SKN „Judaica” była aktywność naukowa. Członkowie koła brali czynny udział w kilkudziesięciu konferencjach, a efekty ich badań (artykuły naukowe, sprawozdania itp.) były publikowane w czasopiśmie naukowych, m.in. w „Świętokrzyskich Studiach Archiwalno-Historycznych”. Na szczególną uwagę zasługuje konferencja naukowa „Społeczność żydowska w źródle archiwalnym”, która jest organizowana nieprzerwanie od 2013 r. przez Archiwum Państwowe w Kielcach oraz Instytut Historii UJK. Początkowe edycje

konferencji miały charakter studencko-doktorancki i dla wielu studentów były okazją do zdobycia pierwszych doświadczeń w debacie naukowej. Funkcję sekretarzy konferencji również pełnili studenci – m.in. Monika Poszalska i Łukasz Wołczyk.

Tradycją SKN „Judaica” stały się „Spacery śladami społeczności żydowskiej”, czyli cykliczne wycieczki krajoznawcze po miasteczkach województwa świętokrzyskiego, które w szczególny sposób były związane z historią Żydów. Członkowie koła odwiedzili m.in. Chęciny, Starachowice, Bodzentyn, Chmielnik oraz Kielce. Warto zaznaczyć, że to sami studenci najczęściej wcielali się w role przewodników i oprowadzali kolegów i koleżanki po lokalnych zabytkach.

Świadectwem aktywności SKN „Judaica” był również fakt nawiązania współpracy zagranicznej. Za przykład może posłużyć druga edycja seminarium naukowego z udziałem studentów z Kibbutzin College of Education z Tel Avivu, którzy ponownie odwiedzili Kielce w marcu 2012 r. Ponadto 24 maja 2013 r. „Judaica” zorganizowała warsztaty z Lisą Sahlstedt i Leną Jersenius reprezentującymi Szwedzki Komitet do Walki z Antysemityzmem i Islamofobią (SCAA). Głównym celem spotkania było zapoznanie się z multimedialną platformą edukacyjną realizowaną w ramach projektu „What Does It Mean to Be a Human Being?”. Spotkaniu towarzyszyła również dyskusja na temat Holocaustu i wymiana doświadczeń. Dwoje członków koła – Agnieszka Kania i Wojciech Cedro – zostało przeszkolonych w obsłudze platformy, a zdobyte przez nich doświadczenia były przekazywane kolejnym studentom Instytutu Historii.

Kolejnym przykładem współpracy zagranicznej SKN „Judaica” był udział trojga członków koła wraz z opiekunem w warsztatach w Berlinie, które trwały od 30 maja do 3 czerwca 2017 r. Celem wyjazdu było odwiedzenie miejsc pamięci związanych z upamiętnianiem społeczności żydowskiej oraz udział w warsztatach i wykładach pt. „Narodowy socjalizm i Holocaust w edukacji historyczno-politycznej oraz kultura pamięci w Niemczech”.

Studenckie Koło Naukowe „Judaica” podjęło również współpracę z lokalnymi organizacjami i instytucjami upamiętniającymi żydowskie społeczności. Wśród nich warto wymienić Towarzystwo im. Dawida Rubinowicza w Bodzentynie. Za początek współpracy można przyjąć 26 listopada 2012 r., kiedy to w Instytucie Historii UJK odbyło się spotkanie z przewodniczącą Towarzystwa, dr Justyną Rak-Staszewską, która przygotowała prezentację na temat „Dni Dawida Rubinowicza jako forma upamiętniania historii Żydów na Kielecczyźnie”, a także warsztaty dotyczące nauczania o Holocaustie w szkołach. Szczególnie cenionym partnerem SKN „Judaica” był Ośrodek Edukacyjno-Muzealny „Świętokrzyski Sztetl”

w Chmielniku. Współpraca pomiędzy instytucjami była realizowana na mocy porozumienia podpisanego 20 listopada 2013 r. przez Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego JM prof. Jacka Semaniaka oraz burmistrza Chmielnika p. Jarosława Zatorskiego. Partnerstwo odbywało się na wielu płaszczyznach. Nasi studenci wzięli udział oraz pomagali przy organizacji konferencji naukowej „Życie codzienne społeczności żydowskiej na ziemiach polskich do 1942 r.” organizowanej przez Instytut Historii UJK oraz OEM „Świętokrzyski Sztetl”. Na mocy porozumienia przewodniczący koła pełnił funkcję sekretarza jury w ogólnopolskim konkursie „Nasi sąsiedzi – Żydzi” adresowanym do uczniów szkół podstawowych oraz średnich.

Studenckie Koło Naukowe „Judaica” aktywnie partycypowało w życiu Uniwersytetu poprzez udział w wielu imprezach promujących Instytut Historii i całą uczelnię, m.in. Dniach Otwartych UJK, otwarciu nowego kampusu czy Święcie Kielc. Członkowie koła chętnie uczestniczyli w wydarzeniach organizowanych przez kieleckie instytucje kultury, m.in. wernisażu wystawy prac Jesekiela Dawida Kirszenbauma w Muzeum Historii Kielc (1 marca 2013), wystawie i spektaklu teatralnym „Anna Frank – historia na dzień dzisiejszy” organizowanym przez Bazę Zbożową (30 stycznia 2013) czy ekspozycji „Kielce – Keltz. Historia społeczności żydowskiej”, którą można było podziwiać w Muzeum Historii Kielc. Członkowie koła co roku brali udział w obchodach rocznicy Pogromu kieleckiego – w 2013 r. ówczesny przewodniczący koła Michał Brzoza odczytał nazwiska ofiar pogromu pod kamienicą przy ul. Planty, a w 2019 r. Agnieszka Malinowska była członkinią delegacji składającej kwiaty pod pomnikiem.

Podsumowując, w ciągu dziesięciu lat funkcjonowania SKN „Judaica” w jego pracach uczestniczyło około 100 studentów Instytutu Historii UJK. Były to osoby niezwykle aktywne, zaangażowane w działalność naukową i popularyzatorską, a przy tym szczerze zainteresowane historią polskich Żydów. Nie będzie przesady w stwierdzeniu, że koło okazało się prawdziwą „kuźnią kadr”, ponieważ wielu jego członków – już po zakończeniu studiów – nadal podejmuje w badaniach tematykę relacji polsko-żydowskich. Studenckie Koło Naukowe „Judaica” w znaczący sposób przyczyniło się do popularyzacji wiedzy o historii Żydów w naszym regionie.

Michał Brzoza (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)

O autorze:

Michał Brzoza – mgr historii, absolwent Instytutu Historii UJK. Ukończył także studia podyplomowe z zakresu dziennikarstwa i public relations na Uniwersytecie Wrocławskim. Pracownik Sekcji Promocji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Założyciel i pierwszy przewodniczący Studenckiego Koła Naukowego „Judaica”.

Zainteresowania badawcze: historia i kultura Żydów, religijność średniowiecza.

e-mail: michal.brzoza@ujk.edu.pl